

Дігтярі

ДИГТЯРІ – селище міського типу Срібнянського району Чернігівської області. Центр селищ. ради, якій підпорядк. села Гнатівка й Іванківці. Знаходиться на р. Удай (притока Сули, бас. Дніпра), при впадінні в неї р. Лисогір, за 40 км від залізнич. ст. Прилуки та за 20 км від райцентру. Площа 1,6 км². Насел. 1339 осіб (2001, складає 90,5 % до 1989), переважно українці. У Д. 500 дворів (2008). Перші поселенці, ймовірно, з'явилися за часів набігів татар. Місце, оточене болотом та річкою, було зручним укриттям від ворогів. Вперше згадується в істор. документах 1666 як село (два двори), що входило до Варвин. сотні Прилуц. полку. Назва пов'язана з процесом виробництва дьогтю, яким займалися місц. жителі в урочищах Сотницьке і Десятки. Від 1716 – у власності родини Ґалаґанів. Останній з родини – Григорій – заснував у Києві [Ґалаґана Павла Колегію](#). Для П. Ґалаґана 1825–32 тут закладено парк (нині пам'ятка садово-парк. мистецтва з численними віковими деревами переважно листяних порід) та збудовано палац, в якому, крім числен. прислуги, утримували оркестр, створений з кріпаків. На одному з муз. вечорів у маєтку 1845 був присутній Т. Шевченко (зберігся будинок, в якому він зупинявся). Дослідники творчості Кобзаря стверджують, що скрипаль-кріпак Артем став прообразом Тараса Федоровича – героя повісті «Музикант». 1872 П. Ґалаґан передав особняк Полтав. губерн. земству. В ньому розмістили земське ремісн. училище, яке мало столярно-токаря, слюсар., модел.-ливар. та ковальський відділи. На 1878 у Д. працювали також мех. майстерня, 4 олійниці, сукновальня, паровий млин, церк.-парафіял. школа. Жит. Д. потерпали від голодомору 1932–33, зазнали сталін. репресій. Від 17 вересня 1941 до 17 вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. 143 дігтярівці отримали бойові нагороди. Від 1960 – смт. 1994 збудовано Спасо-Преображен. церкву.

Д. – відомий осередок узор. ткацтва і килимарства. Від 2-ї пол. 19 ст. гол. підсоб. промислами стали ткацтво і килимарство. Місц. майстри виготовляли різні види жін. і чол. вбрання. Особливо славились Д. високохудож. плахтами, дігтярівці ткали також декор. рушники, скатерки та ін. речі, які збували на ярмарках у містах, зокрема й у Полтаві. 1897 Полтав. губерн. земство організувало у Д. ткац. школу-майстерню, яка готувала майстрів з узор. ткацтва і сприяла розвитку цього худож. промислу. 1918–22 не працювала. 1922 тут навч. 102 учні й працювало 23 інструктори. Тоді тех. обладнання школи-майстерні складалося з 150-ти верстатів і 12-ти жакард. машин. Мала ткац., килимар., вишивал. та фарбувал. цехи. Школа об'єднала багатьох ткаль і килимарниць з Д. та навколиш. сіл. Уже

1922 їх налічувалося бл. 600, 1924 – 1200. На її основі 1927 організовано пром.-кооп. артіль ім. 8-го Березня. В асортименті артілі були тканини з традиц. плахт. орнаментом, а також скатерки, покривала, декор. доріжки, рушники, килими. Від серед. 30-х рр. дігтярів. килимарниці у творчій співпраці з художниками-професіоналами освоїли виробництво темат. килимів-гобеленів. Виросла плеяда досвідч. майстрів узор. ткацтва і килимарства, твори яких здобули славу за межами України. Це, зокрема, Г. Чміль, У. Коваленко, О. Коваленко, К. Яценко та ін. Після звільнення Д. від фашист. окупантів, які завдали артілі знач. збитків, виробництво знову налагоджено, а 1961 на базі артілі створено ф-ку худож. виробів ім. 8-го Березня. Окрім традиц. асортименту, тут виготовляли накидки на крісла, порт'єри, в яких вдало використовували традиц. мотиви місц. плахт. орнаменту. На ф-ці продовжували виробляти традиц. квітк. килими та сюжетні гобелени за ескізами художників-професіоналів. Майстри ф-ки виготовили костюми для Нац. ансамблю танцю України ім. П. Вірського, Нац. засл. капели бандуристів України ім. Г. Майбороди, Нац. засл. академ. укр. нар. хору ім. Г. Верьовки; виконали гобелени для інтер'єрів моск. готелю «Україна». Вироби експонували на міжнар. ярмарках у Монреалі (1959, 1960), на всесвіт. виставках у Брюсселі (1958), Монреалі (1967), Осаці (1970). Найтиповішим для дігтярів. узор. тканин є традиц. плахт. узор, що мають картату будову й складаються з ритміч. повторення по всій тканині рівновеликих квадратів або прямокутників, розміщ. за принципом шахової дошки і заповнених мотивами зірок, розеток та ін. геом. форм. Залежно від осн. мотивів, узор має назви: на рачки, на сливки та ін. Колорит плахт. тканин насич., багатобарвний; переважають синій, золотаво-помаранч., пурпурово-вишн., коричн., зелений кольори.

У Д. – заг.-осв. школа, аграр. ліцей, дошкіл.-навч. заклад, лікарня, б-ка, Будинок культури; відділ. банку; парк. Реліг. громади: УПЦ КП. Видається г. «Вперед». Є гідрол. заказник місц. значення Дігтярівський. Встановлено пам'ятник рад. воїнам і воїнам-односельцям, які загинули (209 осіб) під час 2-ї світової війни. Серед видат. уродженців – мікробіолог, академік АН УРСР [В. Дроботько](#), д-ри н. агрохімік, ґрунтознавець, фітовірусолог [О. Коваленко](#), невропатолог *П. Сковій*.

Рекомендована література

1. Жук А. К. Сучасні українські художні тканини. К., 1985.

Бібліографічний опис:

Дігтярі // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-26370>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).